

Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert, Heldergerm,
Kerksken, Terjoden

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad

31e jaargang 2011 - nr. 3

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053/83.08.81

Medewerkers:

Denderhoutem:

Luc Pots
Hans Sonck

Haaltert:

Jan Paul De Graeve
Marc De Moyer
John Scheerlinck
Christophe Provost

Heldergerm:

Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel - ledenadministratie

Documentatiecentrum:

Warandegebouw Sint-Gorikspein 17,
9450 Haaltert.

Open: eerste zondag en tweede donderdag
van de maand van 10 tot 12 u.

Gesloten: juli en augustus

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 10
Steunend lid: € 15

Rek.nr. BE40 4395 0830 6163

Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Email: willydeloose@skynet.be
info@hkhaaltert.be

Website:

www.hkhaaltert.be

Elke auteur is verantwoordelijk voor
zijn/haar teksten.

Teksten mogen overgenomen worden mits
bronvermelding.

HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

Redactioneel

Waarde lezer, hopelijk hebt u een deugddoende vakantie gehad, ondanks het minder goede weer de laatste maanden.

Ook wij hervatten onze bedrijvigheden. Wij staan weer klaar om u te helpen bij genealogische en/of heemkundige opzoekingen. Kom gerust even langs in het documentatiecentrum (Warandehuis), elke 1e zondag en elke 2e donderdag van de maand van 10 tot 12u.

Enkele nieuwe naslagwerken werden aangeschaft: o.m. Registers op de Wettelijke Passeringen van de stad Aalst (13 d.); Staten van Goed, Borsbeke en Ressegem; Gezinsreconstructie Heldergerm (nieuwe bewerking door Stefan Andries); Gezinsreconstructie Liedekerke; Geschiedenis van Vlaanderen (4 d.), e.a.

Ook onze collectie bidprentjes en doodsbrieven groeide enorm aan, dank zij belangrijke schenkingen, waarvoor onze oprechte dank. Het alfabetisch rangschikken vergt uiteraard enorm veel tijd en wij hebben handen te kort! Een weinig hulp zou zeer welkom zijn. Wie heeft een paar uurtjes vrij (donderdagvoormiddag) om ons te helpen?

Het eerste luik van de Titanic-herdenking is de voorstelling van het boek *'100 jaar Titanic Het verhaal van de Belgen en de Nederlanders'* van Dirk Musschoot. Deze auteur voorstellen hoeft waarschijnlijk niet. Zijn vorige boeken *'Vlamingen op de Titanic'*, *'Wij gaan naar Amerika'*, *'Van Franschmans en Walemannen - Vlaamse seizoenarbeiders in de vreemde in de 19de en 20ste eeuw'* en *'België bevrijd'*, zijn ons wel bekend, vooral omdat hij episodes en toestanden beschrijft uit onze streek. Elders in dit nummer vindt u meer informatie over deze activiteit waarop uiteraard onze leden vriendelijk uitgenodigd worden. In het volgende nummer belichten wij de prestigieuze tentoonstelling *'100 jaar Titanic'* in het HaBe, in het voorjaar 2012.

De Heemkundige Kring wil op die wijze aandacht schenken aan de zeer ramp die honderd jaar geleden gebeurde en de ganse wereld beroerde. Zeker onze regio, werd door elkaar geschud. Er waren weliswaar twee geredde passagiers uit onze streek maar acht dorpsgenoten kwamen ook om bij deze ramp.

Wij zijn ervan overtuigd dat deze organisatie heel wat belangstelling zal opwekken, niet alleen in Haaltert maar ook buiten onze dorpsgrenzen.

Heemkundige Kring Haaltert Memoriaal 100 jaar Titanic

Op 15 april 2012 zal het 100 jaar geleden zijn dat de luxestoomboot Titanic tijdens zijn eerste reis naar New York tegen een ijsberg stootte en zonk met aan boord meer dan 1500 passagiers. Bij de opvarenden waren er 24 Vlamingen, van wie 8 afkomstig uit het West-Vlaamse Zwevezele en 10 uit de Denderstreek. Van deze 24 verloren 17 het leven en overleefden 7 de ramp: onder hen Jules Sap uit Zwevezele, Polydoor de Mulder uit Aspelare en Jean Scheerlinck uit Kerksken .

Negen opvarenden waren afkomstig uit Groot-Haaltert - Uit Kerksken zes, namelijk het gezin Jean-Baptist Van Impe, zijn vrouw Rosalie Govaert en 10 jarige dochter Catharina Van Impe, Philiemon Van Melkebeke, Alfons De Pelsmaeker en Jean Scheerlinck. Uit Denderhoutem Jozef Van de Velde en uit Heldergem Leo Van Den Steen en René Lievens. Enkel Jean Scheerlinck overleefde de ramp. Dit drama leeft nog sterk in het collectief geheugen van onze gemeenten, daar nog vele nabestaanden van de opvarenden in leven zijn.

De Heemkundige Kring van Haaltert organiseert in samenwerking met het Gemeentebestuur, de Cultuurraad, Davidsfonds afdeling Kerksken-Heldergem, De Gazette van Detroit en uitgeverij Lannoo een reeks activiteiten ter herdenking van deze ramp.

Op 15 oktober 2011 - In zaal "De Bloesem" te Kerksken, voorstelling van het nieuwe boek van journalist Dirk Musschoot "100 Jaar Titanic – Het verhaal van de Belgen en de Nederlander" is de opvolger van De Vlamingen op de Titanic. Na de publicatie van die bestseller en de tentoonstelling de Gentse Sint-Pietersabdij in 2000, kwam zoveel nieuwe informatie aan het licht, dat het toen al vast stond dat er een nieuw boek van zou komen. De honderdste verjaardag van de ramp met Titanic is het ideale moment om zo'n boek uit te brengen.

Van 30 maart tot 6 mei 2012 - loopt in Haaltert in het Bezoekerscentrum de tentoonstelling "100 jaar Titanic" met exclusieve foto's en documenten over de Titanic en de ramp. Men kan er een schets bewonderen van het levensverhaal van de slachtoffers en van Jean Scheerlinck de enige overlevende uit Kerksken. Er is ook een toelichting over de sociale en politieke toestand van het begin van de 20e eeuw, toen het Daensisme in de Denderstreek een belangrijke rol speelde. Meer dan 500 mannen, vrouwen en kinderen verlieten tussen 1900 en 1926 onze vier dorpen en gingen op zoek naar een beter bestaan in Amerika. Ook de geschiedenis van De Gazette Van Detroit wordt belicht, want verschillende medewerkers aan deze krant (o.a. hoofdredacteur 1916 - 1922 Frank Cobbaert, drukker Julien Van Der Haegen en medewerkster Rachel D'Haeseleer) hadden hun roots in onze gemeenten.

Op zondag 15 april 2012, dag op dag 100 jaar na de ramp met de Titanic worden, de slachtoffers geëerd met een plechtige herdenkingsmis in de Kerk van Kerksken. Celebrant E.H. Deken Paul Van Sande en mede celebrant is Pater Karel Denys (90 jaar), scheutist en gewezen pastoor van de Belgische kerk "Our Lady of Sorrows" te Detroit en hoofdredacteur van "De Gazette van Detroit" van 1974 tot 1997. Pater Karel Denys is nu op rust en verblijft in het Missiehuis van Scheut in Rumbek. Na de mis wordt een herdenkingsmonument ter ere van de slachtoffers ingehuldigd op het dorpsplein te Kerksken.

Tussen de uitgeweken families en het thuisfront is er nog intens contact. Regelmatig zijn er nog wederzijdse familiebezoeken. Deze herdenking is een enige gelegenheid om uitgeweken familieleden uit te nodigen. Op de viering van zondag 15 april 2012 zullen we hun ontvangen als eregasten.

De Heemkundige Kring hoopt langs deze weg (familie)- verhalen te verzamelen over de uitgeweken dorpsgenoten en deze te bundelen in het themanummer van maart 2012.

Heemkundige kring en Davidsfonds Kerksken-Heldergem nodigen uit op:

Voorstelling van het nieuwe boek van journalist Dirk Musschoot

100 Jaar Titanic – Het verhaal van de Belgen en de Nederlanders

op zaterdag **15 oktober 2011 om 20 uur**, in de zaal De Bloesem
Vrije Basisschool, Wolvenstraat, 9451 Kerksken (parkeren op het dorpsplein)

in aanwezigheid van nabestaanden van Titanic-opvarenden

Muzikale omljsting: Fuoco Lento

Na de voorstelling receptie. Mogen we u vriendelijk vragen om uw aanwezigheid te bevestigen via E-mail titanic100@telenet.be of 053-83.60.15 bij Frieda Leemans.

In **100 Jaar Titanic** graaft Dirk Musschoot nog dieper in de verhalen over de Vlaamse (en deze keer ook Nederlandse) opvarenden van dat roemruchte schip. Dat leverde niet alleen veel nieuwe en soms zelfs ronduit spectaculaire informatie op, maar ook een schat aan onbekend en dus nooit eerder gepubliceerd fotomateriaal. Wie dacht dat na al die jaren en diverse publicaties alles over de Belgen en Nederlanders op de Titanic wel was gezegd, zal zijn mening moeten herzien.

Dit nieuwe boek van Dirk Musschoot is de basis voor de tentoonstelling *“De Nederlanders op de Titanic”* die loopt vanaf 11 februari 2012 in het Maritiem Museum in Rotterdam.

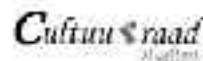
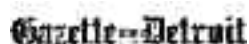
Dirk Musschoot (1961) is journalist bij Het Nieuwsblad en auteur. Als geen ander kan hij de geschiedenis bij een breed publiek doen herleven. In 2000 publiceerde hij *“Vlamingen op de Titanic”* dat inmiddels werd bewerkt tot een toneelstuk. In de Kunsthal Sint-Pietersabdij in Gent was er eveneens een drukbezochte tentoonstelling over de Titanic. In 2002 volgde *“Wij gaan naar Amerika”* het ontroerend verhaal van mensen op zoek naar een beter leven in de

Nieuwe Wereld. In 2004 volgde *“België bevrijd”*. In dit boek laat Dirk Musschoot twintig mensen aan het woord die de bevrijding hebben meegemaakt waaronder de Kerkskenaar, Robert Welleman, toen *“nieuwsgierig kereltje dat overal bij was”*. Het zijn stuk voor stuk aangrijpende verhalen waarmee Dirk een genuanceerd beeld schetst van de bevrijding van ons land. In 2008 behandelde Dirk Musschoot in *“Van Franschmans en Walenmannen”* de schrijnende werkomstandigheden van de seizoenarbeiders in de 19de en 20e eeuw. Op basis van tientallen authentieke getuigenissen van o.a. uit Haaltert: Alfons Brewee en Kamiel Ottoy, uit Helderghem: Nestor De Troyer, Petrus Souffriau, Florent Van de Velde, Robert Van Snick, Joris Verbeken en Maurits Vijverman.

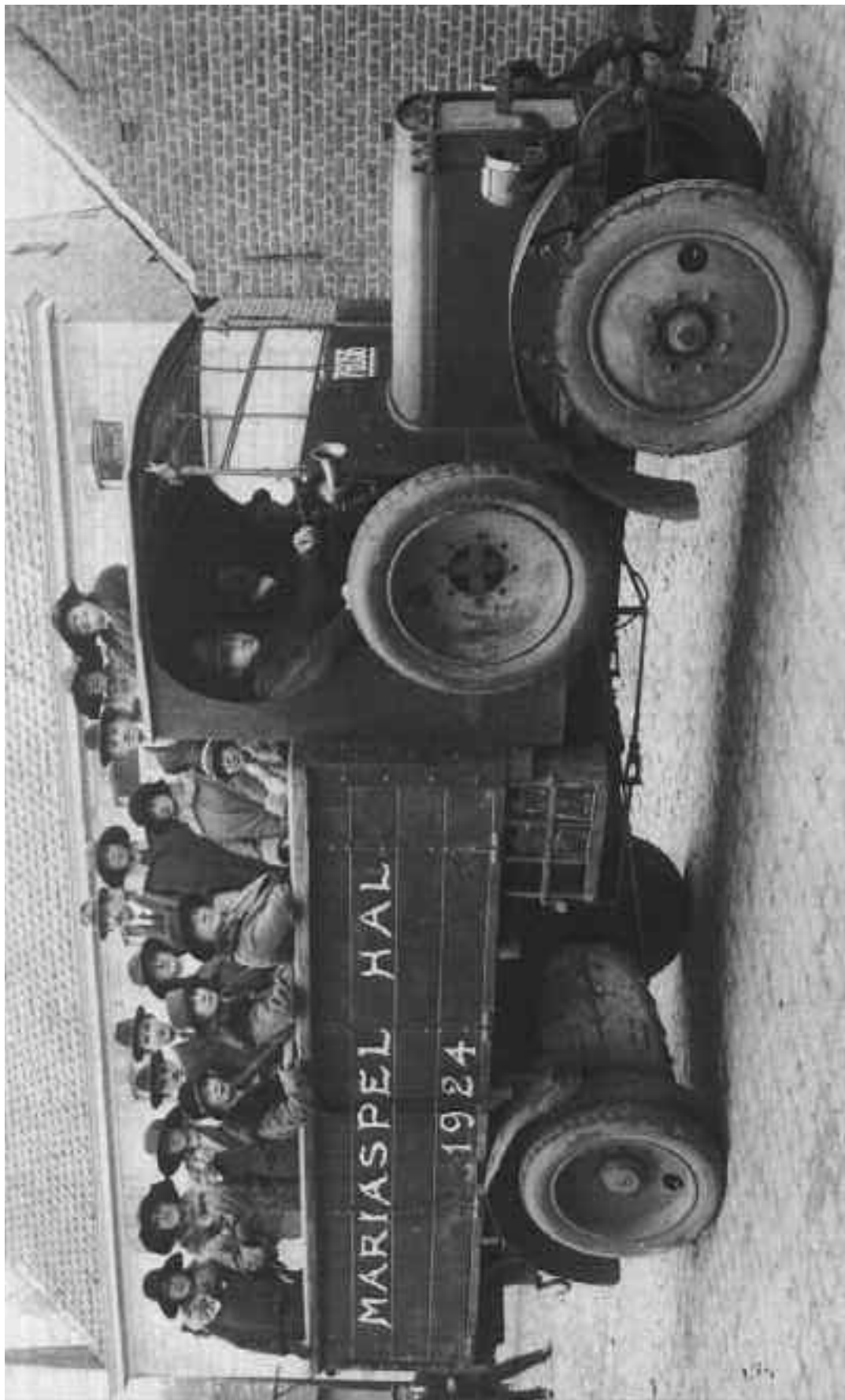
De boeken van Dirk Musschoot zijn steeds een stuk vaderlandse (plaatselijke) geschiedenis over het leven van vele Vlaamse gezinnen in de vorige eeuw.

Het boek **“100 jaar Titanic”** Het verhaal van de Belgen en Nederlanden € 30,00 kan reeds besteld worden via info@hkhaaltert.be of tel. 053/83 60 15 (Joris) 053/83 08 81 (Willy).

Herinneringen

Regelmatig waren er in Halle grootse kroningsfeesten t.e.v. O.L.Vrouw.

Van einde en verre kwamen honderden bedevaarders naar het stadje, waar een eeuwenoude verering van de H.Maagd traditie was. Uit Haaltert en Kerksken namen ook enkele bedevaarders deel aan de feestelijkheden in 1924.

Hierbij een mooie opname van de groep aan "t Horlogeken" voor het vertrek naar Halle.

Wij herkennen in de cabine Constant en zijn vader 'meester Emiel Coppens'.

Op de camion (v.l.n.r.) 5c: Maurice Van Houck en ernaast Jozef De Gendt. De 3e van links is Frans Coppens.

Foto: Herman Schollaert

Bakhuisjes en bakovens – Denderhoutem

In zijn bijdragen over de vierkanthoeves in Denderhoutem in het vorige nummers 1 en 2, jg. 2011 van de Heemkundige Kring vermeldde Edgard Huylebroek “Redantes” hof in de Dwarsstraat te Denderhoutem. Hierbij nog een mooie luchtfoto van de hoeve en hij had o.a. over een speciaal gebouwtje dat steevast aanwezig was op elke hoeve: de bakoven. In deze bijdrage gaan wij hier graag verder op in.

Redantes hof, Dwarsstraat Denderhoutem

Grondplan “Bonnens Hof”, Dwarsstraat Denderhoutem

Het bakhuis is een in oorsprong 18de eeuwse gebouwtype dat een wezenlijke rol speelde in het boerenleven: het bakken van brood was daarvan een belangrijk onderdeel. Hiervoor was een oven nodig, en vanwege het brandgevaar kon die het best in een apart gebouwtje ondergebracht worden. Daarom zagen we vaak naast de boerderij een heel klein huisje met een relatief grote schoorsteen. Op het plannetje uit 1948 van “Bonnens Hof” (de hoeve Brijs – vroeger Borrekent – nu Dwarsstraat) is dit duidelijk getekend.

Een bakhuis omvatte doorgaans een bakoven met een aanpalend voorgebouw en hoefde niet zo klein te zijn. Het fungeerde vaak ook als ‘zomerhuis’, als ruimte waar men even binnen kon zijn, zonder met modder- en mestlaarzen de woning te bevuilden.

Bovendien werd hier ook het brandhout opgeslagen nodig om de oven op te stoken.

Hoeve Van Eeckhout, Dwarsstraat met intacte bakoven

Sommige gebouwtjes bestonden uit een oven door een baksteenmantel omgeven, onder een losstaand pannenzadeldakje. Dit was een van de regelingen die door gemeenten werden getroffen om brandgevaar te minimaliseren.

De muren van de bakhuisjes waren opgetrokken uit baksteen. De vloer van een bakhuisje was vaak de oorspronkelijke, onbedekte grond of een gestampte leembodem. Bij enkele bakhuisjes is de vloer gemaakt van plaveien of van baksteen.

Later werd de bakoven gewoon toegevoegd in één van de nutsgebouwen omheen de binnenkoer met de spreekwoordelijke mestvaalt. Zo ook in de nu verdwenen "*hoeve Baeten*" in de Molenstraat (\pm 1914), waar hij een plaats vond in de vleugel van het kleinvee.

De nog intacte bakoven horend bij de hoeve van Arsène Van Eeckhout-Geens in de Dwarsstraat werd eind jaren 40 naast de paardenstal aangebouwd.

Hoeve Van Eeckhout, Dwarsstraat binnenzicht bakoven

De oven is vrijwel in alle gevallen van baksteen. De ovenkap of koepel van kleine bakovens was oorspronkelijk van leem, in enkele gevallen is deze in de loop der tijd vervangen door baksteen. Grotere bakovens werden al vroeg gebouwd met een koepel van bakstenen.

Het metselen van de bakoven was een apart beroep en deze metselaars moesten nauwkeurig te werk gaan. Zo moest de vloer van de oven aflopen naar de opening toe om ook de broden die achterin lagen er makkelijk uit te halen. Maar ook meer bouwtechnische zaken waren belangrijk. Bij het maken van een lemen ovenkap moest nagedacht worden over de dikte in verband met het langzaam branden van leem bij hoge temperaturen en de wijze van het vormen van de ronde, golvende kap en schoorsteen. Eerst bouwde men de sokkel met de nis voor de brandstof.

Bovenop deze sokkel lagen de vuurvaste stenen die de vloer van de oven vormden. Nu werd in klei een halve bol gevormd ter grootte van het binnenste van de oven. Dit vormde een mal om de koepel van de oven te metsen. Als de klei genoeg gedroogd had werd de koepel over de mal gemetseld en afgedekt met leem. Vooraan werd de schoorsteen gemetseld.

Bij de smid liet men een deksel maken om de opening van de oven af te sluiten. Wanneer het metselwerk droog was haalde men de klei weg en de oven was klaar. Wanneer men een oven bouwde met bakstenen moesten deze (zoals in de oven Van Eeckhout) met de kopse kant door het warme gedeelte om vroegtijdig doorscheuren te voorkomen.

Een tamelijke dikke leemlaag bovenop het bakstenen gewelf moest beletten dat er warmte zou ontsnappen via de spleten tussen de stenen van het gewelf. De mortelspecie die toen werd gebruikt werd (zeker in de loop der jaren) aangetast door het vuur. Deze specie was een mengeling van "56 kg leem, 12,5 kg gebluste kalk en 4 kg fijn gehakt stro gemengd met 30 à 40 l regenwater". Eerst werden de lemen aardkluiten fijn verkruid met een moker of een hak zodat de massa makkelijker het vocht kon opnemen. Vervolgens werd de aarde met water besproeid en alles door elkaar gemengd met de spade of de hak. Nadien werd de massa tot een homogeen geheel getrappeld (in verschillende malen want het was vermoeiend werk!). Dan werd de kalk toegevoegd en door trappelen vermengd met de leem.

Op het einde werd het gehakt stro toegevoegd dat zorgvuldig in het mengsel van leem en kalk werd getrappeld.

Deze specie heeft een zeer hoge smeltemperatuur waardoor het hittebestendig is en goed gebruikt kan worden als isolator of pakking.

Hoeve Van Eeckhout Dwarsstraat, buitenzicht bakoven

In tegenstelling tot andere ovens, kent de oven waar brood in gebakken wordt geen gescheiden bak- en stookruimte. Nadat de ruimte op temperatuur was, werd de brandstof uit de ruimte geveegd (of naar de zijkanten geduwd) en het deeg erin gelegd.

Onder de oven was de stapelplaats voor het stookhout: de fameuze “*moesjorts*” (= mutsaards: takkenbossen die samengebonden waren met een stuk ijzerdraad) bestonden uit de twijgen en kleinere takken van de bomen die werden geveld. Meestal was dit populierenhout maar ook de twijgen en kleine takken van fruitbomen en knotwilgen werden gebruikt.

Er werden dus eerst voldoende bussels op voorhand naar binnen gebracht zodat die verder konden uitdrogen.

De oven werd voorzien van het nodige hout (uit ervaring wist de boer hoeveel hij nodig had) en werd dan aangestoken. De deur bleef dan open want zoals te zien op de foto bevindt de schouw zich vóór de metalen deur die de ovenruimte afsluit.

Via deze schouw konden de rookgassen dus weg en door het open laten van de ijzeren deur was de luchttoevoer verzekerd.

Wanneer de stenen aan de binnenkant van de oven wit waren van de hitte, was de oven warm genoeg om brood te bakken.

Walter Van Eeckout (zoon van) getuigt dat als alle takken opgebrand waren en er enkel nog gloeiende houtskool (“*bluskool*”) over bleef deze met een speciale schop of krabber (de zogenaamde *loet* of *rakelijzer*) naar de zijkanten van de oven werd geduwd. Vervolgens werden de “*platen*” bakvormen in de oven geschoven met een houten vlakke schieter en met een lange ijzeren haak op hun plaats gemanoeuvreed tussen de resterende gloeiende houtskool.

Deze bakvormen (met een diameter van ongeveer 30cm en ongeveer 10cm hoog) werden aangekocht bij “*Smesj Tuur*” (Arthur De Haen), de smid uit De Fluit, “*Beneesjten Berrekeent*”.

Hier komt trouwens ook de benaming “*plaatbrood*” vandaan in tegenstelling tot “*steenbrood*”.

Bij steenbrood wordt - in tegenstelling tot bij het bakken van plaatbrood - de nog gloeiende bluskool met een krabber wel uit de oven getrokken, gedoofd en bewaard in een metalen “*marremiet*” voor later hergebruik.

Dan wordt de ovenvloer zo vlug mogelijk gereinigd met een natte dweil op een stok en vervolgens wordt het deeg zo snel mogelijk in de oven geschoven en rechtstreeks gebakken op de ovenvloer en dit zonder bakplaat/-vorm.

De oven werd gesloten en regelmatig werd gekeken of het brood voldoende gebakken was. Tijdens het bakken moest de deur van de oven heel goed gesloten worden gehouden.

De boer(in) wist wel uit ondervinding hoe warm de oven moest zijn ($\pm 165^{\circ}\text{C}$) en hoe lang het duurde voor het brood voldoende gebakken was.

Het bakproces zelf was een werk van lange adem:

- het begon met het maken van de deeg (gist werd bij de lokale winkelier aangekocht). Graan, rogge of tarwe werd gemalen op de molen en gezeefd. Het meel werd, met melk en gist, met de hand gekneed in de baktrog (ofte moulle)
- als het deeg klaar was werd het in stukken verdeeld. De ondervinding van de boer(in) bepaalde de grootte van de stukken die in de bakvormen werden gelegd. - dan werden deze bakvormen op een plank (ongeveer 1,5 à 2 meter bij 0,8 à 1,0 m) geordend en afgedekt met een doek en in de winter dicht bij de Leuvense stoof geplaatst zodat het deeg kon rijzen;
- als het deeg voldoende gerezen was werd de plank met het doek erover naar de oven gebracht en daar werden de broden zo vlug mogelijk één voor één in de oven geplaatst
- eens het brood gebakken werden de bakvormen met de lange haak (zie vroeger) uit de oven getrokken en werd het brood uit de vormen genomen;
- de resterende houtskool werd opgespaard in een metalen marmiet en gedoofd zodat die de volgende keer kon opnieuw gebruikt worden.

Er werd om de week gebakken en alle verse zelfgebakken broden werden in de kelder op een plank tegen de muur gerangschikt waar ze heel goed bewaarden (en dit zonder de nu gebruikelijke bewaarmiddelen!).

Speciaal woord van dank aan Walter Van Eeckhout voor de info uit de eerste hand en de bijhorende foto's.

Luc POTS

15e beeld in

Beeldig en Beeldrijk Haaltert

De reisleidster, een kunstwerk van Dirk De Keyzer (° Sleidinge, 1958) siert het Bruulplein.

Het is een gift van fam. Marc De Rouck - Van Hoorebeke.

De Heemkundige Kring verzorgde de realisatie van de bijhorende informatiezuil met historische gegevens over deze site.

Een woordje historiek over het onderwijs en klooster in Haaltert

In de geschiedenis van Haaltert spreekt men voor het eerst over een school in 1507. Men leerde er hoofdzakelijk gebeden.

Veel later kwam de Deken regelmatig naar het dorp om het onderwijs na te gaan. Je zult je misschien afvragen: “*wie gaf dat ?*” Wel, het is bijna niet te geloven, maar dat was de koster – hij gaf alleen les in de wintermaanden, want in de zomer moesten de kinderen thuis meewerken met hun ouders.

In 1842 werd in de Ekent een soort school geopend waar twee onderwijzers les gaven aan kinderen van welstellende mensen. Daarna mochten er ook arme kinderen naar deze school komen.

Hoogstraat Haaltert - Gemeenteschool gebouwd in 1864 en gesloopt in de jaren '90. In februari 1998 werd er het huidige gemeentehuis geopend

Op 24 augustus 1864 werd de gemeenteschool op de Hoogstraat – waar nu het gemeentehuis staat – ingehuldigd.

Vijftien jaar later werd de school gesloten wegens gebrek aan leerlingen. Volgens de archieven van de congregatie noteren wij: “*Gepraamd door de noodwendigheden van de schoolstrijd, had E.H. Van Gansbeke – pastoor te Haaltert – een mooi gebouw opgericht, dat moest dienen voor een katholieke school, met aan ieder uiteinde van de school een woonhuis, voor een onderwijzer en een onderwijzeres. Voor de meisjes verkoos hij wel liever zusters. Verscheidene malen had hij zich gewend tot het moederklooster van Opbrakel. Doch dit huis had reeds moeten van alle hout pijlen maken, en zij vonden zich onbekwaam om goede meesteressen te*

zenden. Vruchtloos ging de goede herder elders aankloppen. Overal waren de kloosters overmand en leden gebrek aan onderwijzend personeel. Hij wendde zich nogmaals tot Opbrakel en door tussenkomst van E.H. P. Van Wambeke, zijn onderpastoor, gezien de geestelijke noodwendigheden van zo'n schone en grote parochie, en betrouwende op de Goddelijke Voorzienigheid, zijn eindelijk vier zusters toegestaan.” Het eerste deel van het klooster werd gebouwd en zo kwamen in 1881 de zusters van Sint-Franciscus van Opbrakel zich hier vestigen om het onderwijs te verzorgen. (Dit jaartal kun je nog lezen op de zijgevel van het oude gebouw). Toen kwamen er ook jongens naar deze school. De jongens kregen les van een onderwijzer.”

In 1896 gaan de jongens terug naar de Hoogstraat in de lokalen van de vroegere gemeenteschool. Dat werd later een afdeling van het Sint-Maarteninstituut van Aalst.

1898 - Bruulstraat Haaltert, de binnenplaats van het ouderlingengesticht waar de oudjes bij zomerweer lustig keuvelden. (Verz. Cyriel De Schutter)

In 1898 werd er een gebouw gezet - aangezet aan het klooster - voor kostkoopsters - tafelieren genoemd - en ouderlingen (mannen). Zuster Begga was de laatste zuster die zorgde voor de tafelieren en Zuster Bathilde voor de mannen.

In 1904 kwamen er in wijk Ekent twee bewaarklassen waar twee zusters elke dag te voet ½ u. ver, heen en weer gingen om er les te geven. In 1905 kwamen er vier nieuwe klassen bij in het klooster. Toen waren er 5 lagere klassen en 3 bewaarklassen.

Ook in het gehucht Ede werd in 1936 een wijkschool gebouwd.

In 1913 - 4 nieuwe klassen - opnieuw een lagere klas bij - dus 6 lagere klassen. De overste van het klooster werd aangesteld als bestuurster - nu spreekt men van directeur of directrice. De oude klassen werden in gebruik genomen als woonplaats en slaapkamers voor weeskinderen. Er kwam ook plaats bij voor oude vrouwtjes. Overdag zaten die samen in een zaal en 's nachts sliepen ze in een

gemeenschappelijke slaapzaal: voor de zuster en ook voor een viertal oudjes waren er "*chambretten*", kleine ruimtes voor het bed en een nachtkastje, afgesloten met een gordijn. Zuster Irma stond in voor die mensen. De vrouwtjes die niet konden betalen moesten wat helpen bij de afwas in de keuken of aardappelen schillen en groenten reinigen.

1898 - 1985 Bruulstraat Haaltert Klooster gekend als "*Oudmannekeshuis*". De zusters van de Congregatie van St. Franciscus van Opbrakel, zorgden voor een 40-tal bejaarden.

Later werd de leerplicht ingevoerd tot 14 jaar en kwam er een 7de en 8ste leerjaar bij; men noemde dit "*de vierde graad*".

In 1946 werd een Huishoudschool opgericht; dat was middelbaar onderwijs en verving dus de vierde graad. In 1954 werd de Huishoudschool omgevormd tot

Sociaal Technisch Onderwijs. Er was maar 1 speelplaats, deze waar de kleuters nu spelen. Onderaan langs de Pluimstraat stond een muur en daar waren ook de toiletten. In de muur was een klein poortje en langs dit poortje kwamen alle leerlingen binnen.

In 1956 zijn er vier nieuwe klaslokalen gebouwd voor het secundair onderwijs. Op het gelijkvloers was links de kookklas en rechts de was- en strijkklas. Op de eerste

1966- Een klas in het 1ste Middelbaar Sociaal Technische.

1e rij: 1. Rita Lievens, 2. Lena Meuleman, 3. Noëlla Ottoy,

4. Jacqueline Scheerlinck, 5. Rita Heyse, 6. Maria Dedoncker, 7. Margriet De Moor, 8. Marie José De Smedt

2e rij: 1. Loraine Lievens, 2. ...Mollin, 3. Rita De Pelsemaeker,

4. Marleen Van Impe, 5. Hilda Ruysinck, 6. Marie Therese Braem, 7. Sonja Braem, 8. Rita De Troyer

3e rij: 1. Erna Lauwereys, 2. Linda Muylaert, 3. Ingrid...

4. Rita..., 5. Monique Blondeel, 6. Rita Van Dorpe en Mevr. Voet (lerares)

(foto en info: Marleen Van Impe)

2010 - Nieuw complex RVT Sint-Jozef

verdieping waren twee klassen voor theoretische vakken. Daarna werd de turnzaal gebouwd, later de refter. Rond 1963 – 64 werd het Sociaal Technisch vervangen door een Handelsafdeling en werd ook de laatste blok gebouwen bijgezet. De Handelsafdeling fuseerde later met Aalst (de afdeling stopte in 1998) en nu zijn alle lokalen ingenomen door het kleuter- en lager onderwijs.

In 1985-87 werd het oude klooster gesloopt. De zusters woonden sedert 1982 in het nieuwe klooster. De ouderlingen verhuisden naar het nieuwe Rustoord. In 1992 werden de flats in gebruik genomen en vandaag de dag is er opnieuw een noodzakelijke uitbreiding met nieuwe kamers, kortverblijf en dagverzorging.

Zuster Hilona

Bh's in de Cash

Gustaaf De Rijck - "Stauf velo"

"Cash and Carry De Rijck" was ooit het eerste (groot) warenhuis uit de Denderstreek. Het werd einde jaren '60 opgericht door Gustaaf De Rijck 'Stauf Velo', die ook de weide achter het winkelcomplex verpachtte aan de in 1965 opgerichte voetbalclub "Sporting Heldergem", die - toeval of niet- ook op het einde van het seizoen 2010-2011 ter ziele ging. "De Cash" was een begrip in Heldergem - met hem verdwijnt de laatste winkelruimte in Heldergem, dat met zijn 1680 inwoners gedoemd is (voor altijd?) een "slaapdorp" genoemd te worden.

Op 19 mei hield Cash and Carry De Rijck opendeur: hij had de deuren weliswaar alreeds gesloten, maar wou de bevolking danken voor haar trouw en bood de laatste restjes uit de stock aan tegen dumpingprijzen. Allen daarheen dus!

Ik duwde de rechterdeur met kracht open, het gezucht van de airco overrompelde mij, maar voor de rest leek alles nog zoals het altijd en zolang was geweest: in de hoek de lege kartonnen dozen, de textielrayon met ondergoed (interlocktueel genotmiddel), mannenhemden, pyjama's en slaapkleden, blauwe overalls, kinderkleedjes, zakdoeken (voor mans en vrouwen!), kousen (katoen, wol en zijde), combinaisons, bhs en maandverband. Op het einde van de eerste gang geschenkartikelen, pantoffels (in leer of met dikke zolen gelijk van Deco maar made in China), rubberen botten, een leger potten en pannen, Tefal, gietijzeren Creuset casseroles - een heel pensionaat kon je ermee uitrusten, alles tegen sterk verlaagd tarief, 30 tot 50 % afslag, bijna zoals bij Little David in Geraardsbergen of in Sluis in Zeeland waar je voor 4000 frank (100 euro) een kostuum kocht in de jaren 70-80....

De rayon met pasta en macaroni was bijna leeg; hier waande je in het Oost-Duitsland van voor de bekende Wende in '89-Soubry was het merk waarvan de uitstraling omgekeerd evenredig liep met de voorraad - vroeger kreeg je er nog prentjes bij met taferelen uit de Geschiedenis van België, als je goed zocht waren ze hier ook misschien nog te vinden... In de koffieafdeling was alles ook slapjes geworden: nog een paar pakken met bonen, Beyers, Rombouts (waar is de faam van dit merk verzeild geraakt, omgekeerd evenredig met Maasjes Roem dat hier helemaal niet te vinden is); ook koffie De Rijck is er niet meer: ooit werd hij gebrand door meester Remi, voor hij een Unic had in Mere. Maar hij kon niet op tegen Douwe Egberts, Nescafé, Senseo - zelfs De zwarte Kat is verdwenen, net zoals Grijspeirt en zo vele andere. Brésor en Hoorens zijn wel overeind gebleven, wellicht dank zij de beroemdheden achter het merk, Paul van Himst en Panamarenko. Weet je dat de Cash lange tijd een wijnkasteel had in Bordeaux? Chateau Te Rijck! Ooit ook te koop in de Cash te Ophasselt, een filiaal van een andere zoon... Maar door de opkomst van goedkopere wijnen uit Amerika, Australië en Zuid-Afrika konden ze niet meer concurreren.

Waspoeders, conserven, boter, margarine en oliën - alles was bijna uitverkocht, prijzen hiervan deden er niet toe - hoewel Dash en Ariël voor 50% niet te versmaden waren. Een vervalddag speelde hier ook geen beslissende rol - en in 1975 was Ajax al een "witte tornado", hoe wit moet wit nu al niet zijn?

Het kinderspeelgoed had duidelijk betere tijden gekend - grootouders nu hadden het al in de oude winkel gezien toen hun kinderen nog klein waren - net zoals een zwerm tuinkabouters en plastieken bloempotten, bij hun geboorte nog een wereldwonder wegens onbreekbaar!

Het gleiswerk, de bier- en waterglazen, de vuilniszakken (vergis je niet in grootte, aantal en vermelde gemeente of je moet aan de kassa met rode kaken toegeven dat je niet van Woubrechtgem bent maar van hier en dat je met deze zakken dus niets kunt aanvangen, hoewel ze evenveel kosten en door dezelfde instantie worden verdeeld- maar nee, groot Herzele is niet Groot Haaltert, nog niet... "Hendrika, haal ne keer grote gele zakken van Haaltert, en breng een lege doos mee", de plasticen bekerkens, de kunstbloemen, de schilderijen op doek, op hout en in kruisjessteek, de knuffelberen, de diëtproducten (vooral suikerarme confituur en koekjes), de choco, snoep, koeken van voor en van na 9/11, het was er allemaal nog maar in aantal (en prijs)sterk geslonken. Er zijn nog altijd kloppen te doen!

Wat er niet meer was: Radio 2, en de stem van de kassa: "Sandra, wil je eens buiten gaan zien voor de konteners". Toch was het niet stil, nee, uit de verste hoek kwam een geroezemoes dat sterker werd naarmate ik de blikken bleekwater, de ragebollen, de zwabbers, de aftrekkers, de WC-ontstoppers, de dweilen, de septische putproducten, de plasticen emmers en de onderzetters achter mij had gelaten. Ik naderde de (sterke) drankafdeling, een rayon die mij meer was gaan interesseren naarmate ik minder jong was geworden. Ik herinnerde mij nog de Chateaufeuf du Papa, de Blanquette de Limoux (voorloper van de nu zo opgehemelde kelderrest die Cava heet), de Liebfraumilch die mijn oude moeder zo lustte en 35 frank kostte voor een fles, 0,75 euro voor 6 glazen, heerlijk zoete Duitse Bewustzijns verruimer, de Bernard Massart en de nu verdwenen huiswijn uit Bordeaux van het huis Schröder en Schyler, dat een exclusiviteitscontract had met Cash and Carry De Rijck uit Heldergerm, België! Specialisten kwamen hier goed aan hun trekken met Chablis, Sauternes, St. Julien, Montrachet, Gevrey- Chambertin en andere Grand crus die je elders fortuinen betaalt maar die je hier voor 17 euro aan de haak kon slaan, een wijntje van 1987 meneer, een koopje. Snoblesse oblige! Wat zou hier van resten...?

Ik sloeg het laatste hoekje om en bleef als van de hand Gods geslagen aan de grond genageld staan: de wijnrekken en de Champagnegewelven waren verdwenen en vervangen door partytafeltjes- en bij die tafeltjes stonden in verspreide slagorde wel 100 burgers, mannen, vrouwen- allen met een glas of roemer in de hand, keuvelend, gezellig, onwezenlijk.

Aan het eerste tafeltje stond Florent Lievens, bijgenaamd den Dikken, zijn kale knikker blonk gelig onder het vale neon, hij voerde het woord met Octaaf Beerens en Frieda van de Drankcentrale, Polleken Pipar stond om zich heen te kijken, hij was een dwerg naast Boerken Vermassen, de man van 2 meter, sterk als een landbouwer- de oude Pol van de n Dooren was er ook, guldig als altijd, het sigaartje in de hand, genietend van zijn drankje, net zoals Frans D'Hoker, om welke reden ook bijgenaamd het Viggen (hij was in een vorig leven biggenkoopman geweest)- zij hadden het over het toneel dat de meesten nog samen gespeeld hadden

V.l.n.r. : Henry Marginet, Elodie Van Den Dooren en Polidoor Van Dooren

in de zaal Breda, elk jaar een klucht en een drama, soms met Marcel de Rijck als regisseur, als die niet vast zat in de Truweel in St Lievens Esse, de latere dancing. Ook over de tentoonstelling van schilderijen in de kelder van de appartementen van Pipar aan de Kalvaar hadden ze het, en over de kermisfeesten daar. Allen waren bieruitzetter geweest, Pipar later nog in Aaigem, den Beer in Kerksken. De opkomst van de Casj had hen wel wat zeer gedaan, maar dat was niet te vermijden geweest - ze hadden dan liever een kimmersant van hier dan een vreemde luis, of een multinational gelijk de Colruyt of de Delhaize. En kijk, Rudy Pipar is het blijven voortdoen- wie geeft hem ongelijk? Er zijn veel mensen die nog moeilijk buiten kunnen, bij hem vinden ze hun gerief aan huis... Er moesten er zo meer zijn, misschien komen ze wel terug, de deur- aan deurverkopers, de rijdende winkels...

Bij de volgende halte herkende ik Fons de Grom en zijn Jacqueline van de Gouden Koterhaak- hij was al wat in de wind en stoeide met zijn buurvrouwen, Bertha van den hoek en Valentine d'Hondt uit de Swing, zij was niet getrouwd en bracht elke week eieren en boter naar Aalst per fiets, ze voerde haar hondje mee in een zak op haar stoeltje - het was een grotere tafel, met veel volk - Judith en Alisken en Juliane van 't café Esperanza, Maria van den Dooren van zaal en café Breda, Sissen en Liza van de Koterhaak, de voorlopers van Grom, en Felix Allaer die café hield op 't Oud Dorp waar nu de behang- en krantenwinkel is: hij is zo grijs als een schalie, al van jongs af, en zijn vrouw Lisa weegt 100 kilo; zou hun Bertha hier ook zijn? De baas van café Stop stond er ook, hoe was zijn naam nu weer, was dat ook geen Moreels? 'k Wil er

vanaf zijn! Bij Antoine van Wassenhove stonden Henri en Myriam, zijn opvolgers in de Rallye. Ook Slappes was daar, Albert Moreels, hij had een café naast Beerekezen Tuur, later een naaiatelier met VOS-jeans en zijn zoon Willy. Betty en Theo van de Rembrandt keken een beetje sip in het rond, zij waren nog aan 't werk; zij stonden bij meester Nolje die "t Oud Gemeentehuis" openhield, rechtover de kerk. En die vrouw daarnaast was Treze, heette haar herberg niet "De Welkom"? - er werd ook veel gebiljart bij haar, en ook met de duiven kon je er terecht, net zoals bij Theo en Betty. Ze kwamen van alle kanten erop af de liefhebbers. Duim was er ook, en Maria Boon - maar deed die niet meer kantien dan café? Ze heeft nu nog altijd een zaak in het Ninoofse, maar van tijd komt ze nog eens af ook...En kijk, Penne en zijn Elza, zij hadden ook een zaal - bij hen kwamen de kinderen naar tv kijken voor een lichte vergoeding, en van hun ijsjes proeven.

Oud-Dorp Heldergem Cafe De Gouden Koterhaak

Met over Ninove te klappen, aan 't volgend tafeltje krioelde het van de Ninovieters: allemaal mannen van de voetbal - zij brachten Sporting Heldergem in het 2e jaar van zijn bestaan van 3e naar 2e provinciale (in die tijd bestond er nog geen 4e); er mochten dat jaar niet veel mannen van hier meedoen, kijk, de trainer van toen, Penne, hij had een transportfirma en een mank been, Etjen Smet, de Wilfried Puis van Heldergem, Aimé (Meken) Haesaert,

1964 - Sporting Heldergerm in de beginjaren.
 v.l.n.r. zittend: Achiel Volckaert, William Van Cromphaut,
 Jozef Van der Meersch? (? ?) Karel De Brouwer,
 Alfons Van Den Dooren
 staand: Tony De Rijck, Robert Bisback, Gilbert Van Londersele,
 Henri Andries, Frans Haezaert, Alfons Vonck

de beenhouwer, Rudy Vandewiele, de Raoul Lambert van Sporting, Karel de Brauer, de rechtsback uit de wasserij in Kerksken, Roger Braem, de getalenteerde stopper, Tony de Rijck, de valse trage, later omgedoopt tot Luc Millecamp toen hij zijn baard liet staan, Franske Jukebox (jacobs), Fachetti (Frans Andries), de man met het uitschuifbare rechterbeen, Dreken Sjampetter (Hendrickx), Beireken Bisback, Rieken Andries, Antoinenken Vanwassenhove, Vandammeken (Herwig) en zovele anderen...jongeren dan die ik niet meer kende en veelal ook niet van hier waren, behalve de gebroeders Verstockt, Jacobs, Yf Waegeman, Bogaert, Jurgen Buyl, Raes. En a propos, stopt Sporting niet nu? Mauriske Scheerlinck en den dokter, lange tijd de voorzitter, staan maar triestig te kijken; ook Nest Cock kan er niet mee lachen - hij was toch een van de stichters en samen met zijn broer Pee en de pantof-

felfabriek een belangrijke sponsor. Zijn zoon Mark debuteerde ooit bij Sporting en was later een van de weinigen die het ver schopte in het voetbal: 1e nationale bij het toenmalige La Gantoise van Gent!

Het volgende tafeltje werd rechtgehouden door Dikke Jef, de beenhouwer, en door zijn schoonbroer Rogerken, die wat achter was en veel werd gepest door groot en klein. Men deed niets liever dan hem dronken te voeren, na twee glazen pils was hij strontzat en kon men hem alles laten doen. Nu zag hij er nuchter uit en hij was aan 't babbelen met Jef Vandenneucker en zijn Hollandse vrouw Anna, die ook een beenhouwerij openhielden rechtover de Gouden Koterhaak. Soort zoekt soort en dus stonden aan deze tafel ook nog Dikke Hugo, de opvolger van zijn vader, Giede Mauris, de vader van Meken Haesaert, Urbain de Cooman, de latere burgemeester, Boezje genoemd, Staaf Kazje, de Cooman, beenhouwer aan 't Heilig Hart, en dan die nog van Bovendries? Ook de beenhouwers van de Cash stonden erbij en keken ernaar: niemand van de anderen had veel van hen moeten hebben, Erik de Vos uit Steenhuize, Bennie van Nieuwerkerken, Kevin, de laatste, nog een jonge gast.

De volgende mannen zagen er allemaal een beetje uit alsof ze van hun melk waren - Giede Mon, Albert Court en Willy Vonck die tientallen jaren als melkboer aan huis de bevolking verwendden met verse botermelk, kaas en yoghurt. En melk, zowel in flessen als los uit de grote kruik. Bij hen zagen we de kruideniers, vroeger concurrent, nu meestal content: Godelieve uit de Welvaart en haar buurvrouw Yvonneken van Jef Andries, de man die de mallen verzorgde van de pantoffels in de fabriek, een vaardigheid die hij in Zottegem in schoenfabriek De Geyter had meegekregen. Anna Court was de moeder van Paul de Court, de latere schepen en kabinetsmedewerker van Paula D'Hondt- zij verkocht zuivel maar ook kruidenierswaren, net zoals Irma van Torken Schoen, de schoenmaker die op de hoek van de Oomstraat woonde rechtover Gaston Vonck, de fruithandelaar. Hij haalde lange tijd het stoelgeld op in de kerk. Irma was zeker 80 jaar als ze haar winkeltje sloot: zo zag ze nog wat volk, na de dood van haar Torken. Zij stond te babbelen bij Dieken van Oom - zij hield lang het enige winkeltje open in het gehucht, en de zondag en soms in de week kon je bij haar ook iets drinken, hield ze kantien. Naast haar stond Lisken, de kruidenierster van Bovendries - bij haar Peeken Groensel, die met paard en kar groenten sleet in het oude dorp. Later kwam de Fruitpoort en Noens van Aspelare, nu niemand meer... een gat in het marktje?

Bij de volgende tafel was er veel volk: allemaal bakkers, hoe konden ze rondkomen? Eerst was er Cyrielleken uit de Oomstraat - hij was een beetje sukkelachtig, iets op de longen(?), en hij had ook een zeer gehandicapte jongen die almaar viel en een raar soort puist in zijn gezicht had. Ook Victor die met Maria van den Dooren getrouwd was had het op de longen, hij liet zijn bakkerij over aan André Holvoet die nadien naar Aaigem verhuisde. Ik herkende ook nog Pee Seng, Petrus van de Wiele, de vader van Hedwig de veearts "de paardemeester", van Bernadette van 't Winkelken en van Gerda, de schoonheidsspecialiste, die hier ook waren - ze liepen in de winkel dacht ik, ik had ze gezien als ik binnenkwam ; den Bakker van 't Winkelken, Eddy, stond bij de andere jongere bakker, Freddy de Cock: die zijn vader was aan 't babbelen met Cyriel Hendrickx. Zij hadden het erover dat een brood vroeger 7,5 frank kostte, maar dat men toen maar 30 frank per uur verdiende en er dus niet zoveel verschil is met

vandaag, wanneer een brood 2 euro kost maar een doorsnee werkmansloon ook maar een 8 euro verdient, bruto. Reken eens uit...

Aan de volgende tafel stonden enkele zonderlingen- zij hadden een kostuum aan, keken over hun brilglazen om zich heen, leken boven de massa te staan, en toch ik herkende dokter Foulon, nee, dokter Van Marcke, die naast hem was dr Foulon, ook een Westvlaming; later week Foulon uit naar Holland om zich te specialiseren in rheuma, 't flissijn. Van Marcke kwam van de Congo en wist niet dat hij malaria had, het zou hem nog de kassen uit de ogen doen puilen. Daar stond dr Daelman: van hem werd gezegd dat hij Eric de Vlaeminck 7 keer heeft geholpen om wereldkampioen cyclocross te worden- nadien verhuisde hij naar Ninove, daar

kende men hem niet. Een beetje op kant stond dr Van Steenlandt die hier niet lang verblijf hield en naar Ede of Nieuwerkerken verhuisde. Hij praatte met Marijke, het nichtje van Eliane en de dochter van meester Rufin die hier ook jaren les gaf in het 3e en 4e leerjaar.

Het voorlopig laatste tafeltje verzamelde het personeel: Fabienne, Sandraken, Hendrika en zovele andere, hun namen ontsnapten me terwijl hun gezichten me almaar bekender voorkwamen. Soms waren ze met 5 tegelijk in de winkel, dat moet nogal wat gekost- of was het opgebracht, hebben! En Jezus, achter de rug van de grote Benny doken nog een aantal bekenden op: Staaf Winter en Marcel Jacob(s)(Boere Marcel), schrijnwerker- meubelmakers, en de kapsters Bertha en Lisette, Aliskan van beneen, de vrouw van Boerken, en Yvonne van Berekezen Tuur, en de winkeliersters Juliaken Strickx en Marcel de Rijck zijn Alice, die hadden ook ne Koko, hij zat onder 't glazen dak te zingen van "Santé, santé, santé, geef ons nog nen tournée", en zie, Chiel Plateau, de schoenmaker, en Rosalieken, en Mienekaus Rachel, Yvonne de Modiste, en de coiffeusen Annie, Rosie, en Pascale, en Jeanne en Mauriske Kool, de koolmarchangs, en Cesar, en den architect, den entrepreneur, en den entrepreneur Champetterken, fotograaf De Backer, en Toor Bodt, de fietsenmaker, en daar zie, een groepje pasters, Sanspeur, Vandebroeck, Gysel, Vandewinckel, Cosijns, De Wilde, Pirrong- met de nonnekens, hoe heetten ze ook weer- en zie, Valentine met Herman, en meester De Neve, en Rufin en Remi de Rijck, van Staaf Velo. Ook de burgemeesters zaten bijeen, Aimé van Caeter, Urbain de Cooman, de sjampetters Lucien of Julien Hendricxks en Theofiel de Cooman, de

1979 - In huldinging Eddy de Pauw als wereldkampioen veldlopen juniorees

laatste veldwachter van voor de fusie. De secretaris Gerard de Vos, de facteurs Filemonske Scheerlinck en Rembautensen Julien van Aaigem. En niet vergeten: ook Nisette en Merken Friet waren van de partij: *“Hallo hallo, hier is de frietauto, met pickles als kado.”*

In het laatste compartiment zaten de BH's van Heldergem: bekende Heldergermaren. Eddy de Pauw, wereldkampioen veldlopen- Victor Raes, bokskampioen België- Myriam de Winter, journaliste bij Libelle en schrijfster- Jet Vandenberghe, sprekende klok op de radio- Gaby Moortgat, regisseur Radio 3 en componist klassieke muziek- Anton Cogen, acteur en regisseur, uitbater van het Narrenschip, café chantant op het Oud-dorp, waar o.a. Walter de Donder (de latere burgemeester in Samson en Gert, en kabouter Plop, nu ook burgemeester in 't echt in Affligem) optrad in het stuk *“De familie De Vis”*; Cogen woont nu in Aaigem en is de *“directeur”* in Megamindy- Bart Segers(?), Europees kampioen snelheid met een bootje op het water, hoe heet dat nu weer, speedboat is 't niet, nee- ? En tenslotte, last but not least: voetballer bij oa Dender, Eendracht Aalst en het Ned. RKC, Eredivisie: Koen Vanderheyden, nu bij Hamme.

In het compartiment waar het fruit en de groenten lagen, was het nu hel verlicht. Hier troffen we vooral jongere mensen aan- de nieuwe bakker en bakkerin uit het Winkelken, Gerda, de schoonheidsspecialiste, de nieuwe uitbaters van de Gouden Koterhaak, Guy Verstockt en de gebroeders De Schrijver, specialisten in sierbepleistering, enkele onthaalmoeders, de eigenaar van Doors, Steve Jacobs, Erik de Neve en onze fotografen. Bernard Decorte, Bart Verstockt en Kjell de Cock, onze kinesisten. Guy de Prez en Eddy Raes, de specialisten in sanitair en bestrating. Marijke van William, voetverzorging. Jo de Vulder, garage. Frank en Carine, dagblad, lotto en schoolgerief. En de nieuwe eigenaars van het friethuis Uilenspiegel-welkom. Mochten er nu nog een tandarts, een kapper of kapster, een kruidenier en een snoepwinkeltje bijkomen, veel noden waren opgelost. En of de Cash moet vervangen worden door een Lidl of een ander warenhuis, wellicht ware het beter van niet - zo zou jong bloed weer kansen krijgen. De Cash heeft zijn deuren gesloten. Toen ik aan de kassa kwam, kreeg ik een geschenkje van Eliane, onder het wakend oog van Ghislain. Achter de kassa zat moeder Leonie, minzaam en energiek. Aan de zijkant stond haar man, kaarsrecht zoals altijd en stamvader van 9 kinderen. Een tijdperk afgesloten.

NB. Net voor het ter perse gaan van dit nummer van onze gazet, vernemen we dat bij de Nederlandse Commissie voor onze Taal het voorstel werd ingediend een aantal woorden of uitdrukkingen subtiel zo te wijzigen, dat het belang van ons onderwerp een dagelijkse vanzelfsprekendheid worde.

Concreet: Cascade wordt cashcade (waterval). Het hof van cassatie wordt: het hof van cashatie; een casserole wordt casherole, een cassette wordt cashette; vanaf nu doen we cashis in onze wijn en niet meer cassis, luisteren we naar cashtagnetten, worden pedofielen gecashtiggerd i.p.v. gecastigeerd (gefolterd), of zullen we ze cashtreren (geen commentaar). Zijn ogen zullen uit zijn cashen puilen i.p.v. uit zijn kassen, we zullen ons een stuk in ons cash drinken, daarna van ons vrouw op ons cash krijgen, een cashmiren pullover betalen aan de cashier en ons terugtrekken in ons cashteel, dat vol zal zitten met bh 's! Nu trek ik mijn cashak aan en ben ik weg. Ciasho!

Tony De Rijck

Dit artikel verscheen in het Pinksternummer van “De Gazet van Heldergem” een 3-maandelijkse gratis publicatie van de Dorpsraad van Heldergem.

Opgeëisten van Haaltert WO I

In het begin van de eerste wereldoorlog werden een burgers opgeëist om arbeid te verrichten in de bezette gebieden. Zo ook een 19-man sterke groep uit Haaltert.

Zij werden ondergebracht in Labry, een dorpje in het departement Meurthe et Moselle in Lotharingen ingelijfd bij de '2e Compagnie Cicilarbeiters van bataillon 28'.

Tot overmaat van ramp verloren zij hun schamele bezittingen door een brand die hun barrak volledig verwoestte. De beloofde schadeloosstelling door de overheid kwam er niet en de gedupeerden schakelden onze burgemeester in om te bemiddelen. Onze burgervader ontving volgende 'smeekbede':

“De Geachte Heer Burgemeester

Wij ondergetekende: (volgen de namen van de 19 opgeëisten), inwoners der gemeente Haaltert, door de Keizerlijke Duitse Reegering opgeëischt om te arbeiden en op de arbeidsplaats het ongeluk gehad te hebben van hunne barrak af te branden, met al hun voorraad van kleederen en eten.

Daar wij tot heden de beloofde voldoening niet genoten hebben zo hebben wij de eer Uwe Burgerlijke Hoogheid te smeeken Uwe goedheid te gebruiken wegens uwe 19 onderdanen en ons voldoening te schenken.

Verbrand voor de som van:

<i>nr. 319 Joseph Daghuyt</i>	<i>223 DM 60 pf</i>
<i>nr. 322, Alexis Daghuyt</i>	<i>225 DM 60 pf</i>
<i>nr. 323 Philemon Daghuyt</i>	<i>206 DM 20 pf</i>
<i>nr. 324, Joseph Braem</i>	<i>190 DM 40 pf</i>
<i>nr. 325, Remy De Loose</i>	<i>214 DM 30 pf</i>
<i>nr. 328 Camille De Troyer</i>	<i>290 DM 80 pf</i>
<i>nr. 329 Joseph De Smet</i>	<i>255 DM 20 pf</i>
<i>nr. 330 Augustien Callebaut</i>	<i>217 DM 30 pf</i>
<i>nr. 331 Hector Roelandt</i>	<i>189 DM 20 pf</i>
<i>nr. 332 Amand Spitaels</i>	<i>93 DM 80 pf</i>
<i>nr. 333 Modest Goeman</i>	<i>154 DM 00 pf</i>
<i>nr. 334 Remy De Schutter</i>	<i>194 DM 40 pf</i>
<i>nr. 335 Joseph Raes</i>	<i>156 DM 00 pf</i>
<i>nr. 336 Oscar Muylaert</i>	<i>161 DM 20 pf</i>
<i>nr. 337 Odilon Van den Neucker</i>	<i>278 DM 50 pf</i>
<i>nr. 338 Joseph De Rijck</i>	<i>208 DM 80 pf</i>
<i>nr. 345 Amedée De Schrijver</i>	<i>308 DM 80 pf</i>
<i>nr. 346 Victor Van Vaerenbergh</i>	<i>228 DM 00 pf</i>
<i>nr. 350 Frans Heyman</i>	<i>200 DM 00 pf</i>

Geachte Heer Burgemeester, van U hopen wij voldoening te krijgen.

Uwe 19 nederige onderdanen.

(Dan volgen opnieuw de namen van de 19 Haaltenaren)

*Allen van de:
2 Komp. Civil arbeiter
Bataillon nr 28
A.Insp.d.A.A.V.Strantz.”*

Ook de correspondentie van Jozef Braem, één van de opgeëisten, is nog bewaard gebleven.

In alle brieven werd gevraagd naar eten en kledij.

*“Josef Braem
2 kompanie 7 sector
N 324
Beminde Ouders*

Met deze laat ik u weten dat ik kontent ben en dat wij u gaarne zien en dat wij ons zullen gezond en struifhouden en ge moet er geen verdriet om maken maar ik zou liever thuis zijn. Vergeet niet een pak van 5kg op te sturen met eten en klederen

*Uwen zoon Jozef
De komplementen aan de jongens van d' houtmarkt.”*

De familie poogde nog door tussenkomst van Dr Van Londersele, hun zoon naar huis te brengen gezien zijn wankele gezondheidstoestand.

Dr Van Londersele schreef:

“Ondergetekende , oud geneesheer der gemeente, bekend voorgaande zijne zorgen gegeven te hebben aan Joseph Braem, inwooner van Haeltert, voor een vliegend fleurisijn (rhumatisme articulaire). Deze ziekte heeft vijf à zes maanden geduurt, zij heeft hem nog nadien tweemaal aangetast. Zijn hart is aangedaan. Ik smeek de overheid den bovengenoemde te willen doen onderzoen door een geneesheer en hem tot zijn familiekring terug te zenden.

Haeltert, 13 november 1916.”

(De handtekening van Dr Van Londersele werd gewettigd door burgemeester Emiel de Sadeleer)

De inspanningen van de dokter mochten niet baten. Joseph Braem overleed door ontbering op 25 maart 1917. Een in potlood geschreven briefje vermeldt: *'Jozef Braem van Haeltert, 253 voormiddags 8,45 Darm...(onleesbaar) in het Krijslazaret Labry gestorben. De begraafing heeft den 26-3-1917 namiddags om 2 uren op het militaire kerkhof te Labry plaatsgehad.'*

Zijn laatste brief is gedateerd 20 maart 1917 waarin hij vraagt :*'of het met de geit is en dat zij veel melk geeft...'*

Na de oorlog verenigden de opgeëisten zich in een vereniging en op zondag 24 juli 1927 was er een grootse huldiging met inhuldiging van hun vaandel. Uiteraard hoorde er ook een gelegenheidslied bij dat geschreven werd door onderwijzer Jozef Muylaert.

Het gemeentebestuur bekostigde het vaandel (700 fr.) en gaf nog een toelage van 200 fr. voor de organisatie van het feest. De burgemeester hield de traditionele toespraak.

De oud-strijders daartegen moesten nog wachten tot 1935 voor de oprichting van hun monument.

Willy De Loose

Lied der Opgeëischten van Haeltert.

En vierde wreed zijn streken bot.
Der Belgen moed kwam prachtig breken
De felle stroom van 't Duitsche rot.
Geen palen kende dan hun blinde woede
En tartend alle wet en recht,
Sloegen ze ons jongens laf ten bloede
Op vreemden bodemaan beulen verknecht.

En ginds wie zal ons lijden malen,
Dat eind'loos lijden ongehoord?
Wie vindt het woord om te verhalen
Wat schrijnend leed ons hart heeft doorboord?
Dat wee, helaas! Geen pen kan zulks beschrijven,
Geen woord volstaat, waar slechts de ziele spreekt
Wij makers, voelden 't aan den lijven
't Geweld dat d'edelste krachten soms breekt.

En trots dit alles, trots ons kwijnen,
Rotsvast op Vlaamsche leus gestand,
Bleef 't hopen licht ons wee beschijnen
Des zegepraals van 't Vaderland.
Met fierheid mochten wij naar voren treden
En als één kreet weerklonk uit aller borst:
'd' opgeëischten hebben mee gestreden
Voor 't heil van 't land en 't behoud van zijn Vorst

Nu 't nare lijden is vergeven,
Vergeten wij ons plichten niet.
Ons rechten strijdend hoog geheven
Zodat men ons meer aandacht biedt.
De rangen dicht, door eensgezindheid machtig,
Verwinnen wij door stoere vlijt en kracht
De kroning op ons werk zo prachtig
Gedenkt ons leuse: 'De eendracht maakt macht'.

Documentatiecentrum

Wij danken :

Martha Herreman, Haaltert : bidprentjes

Fam. De Rouck, Haaltert : herdenkingsbrochure 100-jarige Irma De Rouck.

Florine De Wetter, Denderhoutem: een paar 1000 (!) bidprentjes en doodsbrieven

William Van Overwaelle, Haaltert: pamflet 1936, inhuldiging wijkschool Ede.

(Wij bezitten reeds enkele foto's van de inhuldiging. Weet iemand nog meer over deze feestelijkheid en over de bouw van de school?)

Lea Van der Niepen, Haaltert: brieven WOI

Gezinsreconstructie van Denderleeuw van 1571 tot 1833.

Auteur: Herman Van Isterdael.

Wie de vorige uitgaven van deze gedreven genealoog en historicus
(Gezinsreconstructies Okegem, Iddergem en Liedekerke) kent,
weet wat hij mag verwachten.

Het is een nauwkeurige verwerking van alle gegevens met als kers op de taart,
bijkomende informatie over de gezinnen.

Het boek verschijnt in december 2011.

Het telt 1230 blz. en wordt uitgegeven in drie delen (formaat A4).

Voorintekenprijs € 60, eventuele verzendingskosten € 10.

Het bedrag kan gestort worden op rek. nr. 979-6404140-11 van Luc Servranckx,
Leopoldstraat, 127, 9400 Ninove met vermelding 'Denderleeuw 2011'.

De voorintekenaars worden uitgenodigd op de voorstelling van het boek.

De fanfare 'Kunst en vermaak' te Kerksken.

De fanfare werd opgericht ca. 1929 samen met een toneelgroep met dezelfde naam. Als eerste dirigent noteerden wij meester Van Gutte en burgemeester Omer Heereman werd voorzitter. Onder de stuwkracht van Hilaire en Maurits Ghijsels groeide de fanfare gestadig. In 1933 werd meester Maurits Ghijsels de nieuwe dirigent én secretaris, i.a.w. duiveltje doet al! Met de oorlogsdreiging in 't verschiep stopten de activiteiten. Meester Maurice was eveneens *'de schrijver'* van een keurig op perkament geschreven reglement voor de *'werkende leden'*. Interessant genoeg om te publiceren en te weten wat er van de leden verwacht werd bij de start van hun muziekmaatschappij.

Na WO II bracht Paul D'Hondt een groepje muzikanten bij elkaar en stichtte een nieuwe fanfare die onder de naam 'Muziekmaatschappij Sint-Martinus' door de straten trok.

De muziekmaatschappij op stap te Kerksken in de Watervoor. Wij herkennen vooraan: Marcel Stevens, Arthur Van Opendenbosch en Lodewijk Mooock. In het midden: meester Maurice Ghijsels.

Artikels uit het Reglement, bijzonder voor werkende leden.

1. De muziekmeester of zijn plaatsvervanger is gelast met het goed order in de muziekzaal.
2. De duur en dag der repetitiën worden door den bestuurder of zijn vervanger vastgesteld.
3. Buiten de ereleden zal het publiek niet toegelaten worden, tenzij met toestemming van 't bestuur.
4. De werkende leden zullen aan een boet van 0,25 fr. Onderworpen zijn telkens dat zij te laat in de muziekzaal zullen binnenkomen en van 0,50 fr. voor degenen die niet komen of de muziekzaal zullen verlaten voor dat de repetitie uit is.
5. De werkende leden die bij uitstappen te laat komen betalen 1 fr. boet, de afwezigen zullen 5 fr. betalen. Het te laat komen wordt vastgesteld bij het vertrekken.
6. Wie bij een uitstap wegloopt voor de ontbinding betaalt ook 5 fr.
7. Alle vragen voor vrijstelling der repetitiën of andere vergaderingen zullen aan den muziekmeester of zijn vervanger moeten gevraagd worden, tenminste één uur voor den bepaalden tijd der bijeenkomst.
8. De leden welke door den muziekmeester in het spelen zullen verbeterd worden moeten gehoorzamen. Indien hij ondervindt dat een lid weinig bekwaamheid bezit om zijn aangewezen instrument en partij te spelen, zal hij het vermogen hebben, deze door een ander te laten spelen, doch na goedkeuring van het bestuur.
9. Het is streng verboden in alle bijeenkomsten, redevoeringen of werken uit te oefenen welke zouden strijdig zijn met het reglement en in dezelfde fout ervallende, zullen ze uit de maatschappij gebannen worden.
10. Indien een werkend lid de maatschappij kwam te verlaten, zal hij op 't eerste verzoek van den bestuurder, het speeltuig der maatschappij moeten inleveren.
11. De werkende leden die zonder toelating van den bestuurder, bij het naar de repetitie komen of keeren of voor of na een uitstap, op de straat hun speeltuig zouden bespelen, zullen 1 fr. boet betalen.
12. Het bestuur zal beslissen de verplichtende uitstappen der werkende leden.
13. De werkende leden hebben ook het recht, tenminste één week op voorhand, een uitstapje te vragen, waarover het bestuur dan zal beslissen.
14. Alle werkende leden tegen dewelke een overtuigend bewijs zal bestaan, door gelijk welk middel de maatschappij te willen benadeeligen zullen door het bestuur kunnen uitgesloten worden.
15. Geen leden mogen in andere vergaderingen buiten degene der maatschappij met hun instrumenten gaan spelen, onder gelijk welk voorwendsel, zonder de toestemming van het bestuur, op gevaar van uitgesloten te worden.
16. Het bestuur heeft het vermogen iemand uit te sluiten indien hij door zijn handelingen aanleiding gaf tot schade of schande van de maatschappij.
17. Degene der werkende leden welke, 't zij in repetitiën er of na den rusttijd niet onmiddellijk tegenwoordig zijn en zich gereed houden zullen een boet betalen van 0,25 fr.

De boeten, de maandelijksche bijdragen en de te verdeelen gelden onder de werkende leden worden door één dezer ingezameld.
18. In geval van uitsluiting kan een lid geen aanspraak meer maken op zijn gestorte boeten of bijdragen.

Getekend: M.G. "

Bronnen:

1-Archief Paul Ghijssels

2-De Loose W. en De Kegel J., Kerksken, de wereld in een dorp, HK 1999, blz. 366.